

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“

„Стенописи от археологическите разкопки на средновековната българска
столица Търново“

на Диана Косева-Тотева

Научен консултант: доц. д-р Емануел Мутафов,
Институт за изследване на изкуствата при БАН

Дисертационният труд „Стенописи от археологическите разкопки на средновековната българска столица Търново“ на Диана Косева-Тотева бе депозиран в завършен за авторката вид в ИИИЗк през декември 2014 г. С този текст бе зачислена за свободен докторант. На заседание на НС на 15.12.2014 г. бях утвърден за научен консултант, което предопределя и позицията ми, изложена по-долу в това становище.

Докторантката е положила необходимите изпити, приложила е необходимите документи и след като на 15.09.2015 г. окончателният вариант на текста бе обсъден от ИГ „Средновековно и възрожденско изкуство“ бе насочен правомерно за защита. Представеният автореферат на дисертацията е адекватен на същинския текст, а формулираните приноси до голяма степен отразяват реалната стойност на труда. Публикациите по темата на дисертацията са 17. С други думи, всички процедури по защитата до момента са спазени.

Диана Косева-Тотева има необходимия ценз и дори прекомерен житейски опит за придобиване на образователната и научна степен доктор. Родена е, образована и е работила цял живот във Велико Търново, което до голяма степен обяснява избора на темата на дисертацията, както ревнивото ѝ устояване на някои локално чаровни тези в предложения текст. Позицията ѝ на уредник на отдела „Християнско изкуство“ в РИМ – В. Търново, както участието ѝ в редица разкопки *in situ* дават на Д. Косева-Тотева шанса да се докосва първа до определен материал (фрагменти от стенописи) и да го публикува. Затова голяма част от цитираната библиография принадлежи на докторантката и на близкото ѝ семейно обкръжение.

Всички горепосочени фактори предопределиха работата ми с Диана Косева-Тотева и върху нейния текст. Почти невъзможно бе да се въздейства за преосмисляне на някои хипотези, за реорганизация на текста, както за по-скромното търсене на паралели. Към това се прибави и изискването за спазване на крайно къси срокове за представяне на труда за защита с оглед на поемане на разходите от РИМ – В. Търново. Моите интервенции се ограничиха в редактиране на текста, частично намаляване на повторенията и уеднаквяване на формата на цитиране.

Депозираният през септември т. г. за защита труд е се състои 240 стр., каталог от 88 стр., 10 стр. приложения с планове на църквите в средновековната българска столица и 57 илюстрации вътре в текста. Към основния обем са приложени и таблици върху 137 стр. Предлагат се и снимки на стенописни фрагменти, които дисертантката разглежда, както и снимки на предполагаемите им паралели. Присъствието на докторантката и на нейни роднини в някои от фотографиите към дисертацията обаче не е нито професионално, нито проява на добър вкус.

Темата на изследването е формулирана адекватно на съдържанието. Дисертацията има ясно описана цел, която се постига. Неоспоримо достойнство е извършеният огромен събирателски труд на материал, който в този текст се систематизира за първи път. От друга страна, голяма част от предложените тук стенописни фрагменти са нови и неизвестни. Благодарение на събраните и обработени в текста фрагменти от монументална живопис се разкриват съществени нюанси от развитието на средновековното изкуство по българските земи от XII-XIV в., оформя се по-добре „сакралната топография“ на столично Търново, прецизира се датировката на някои паметници на Трапезица и пр. Приносен поне за гилдията на изкуствоведите е също анализът на технологията, колорита и донякъде стила на изследвания от Косева-Тотева материал. Могат, разбира се, да се открият още достойнства на дисертацията, както да се направят и някои критични бележки по текста и най-вече върху интерпретацията на паметниците, но те са в прерогативите на рецензентите. Последните биха били полезни, ако трудът ще се публикува.

В качеството си на научен консултант на дисертационния труд предлагам безрезервно на колегите от Научното жури да се присъди образователната и научна степен „доктор“ на Диана Косева-Тотева за текста ѝ „Стенописи от археологическите разкопки на средновековната българска столица Търново“ .

София,

01.11.2015 г.

доц. д-р Емануел Мутафов,
ИИИЗк при БАН